

УДК 346.1:334.72

С.М. ГРУДНИЦЬКА, докт. юрид. наук, проф., Інститут економіко-правових досліджень НАН України,

О.М. ПЕРЕВЕРЗЄВ, канд. юрид. наук, доц., Інститут «Вища школа економіки та менеджменту» Донецького національного технічного університету

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАСНОСТІ (МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ)

Ключові слова: правове регулювання, господарська діяльність, публічна власність, суб'єкти господарювання, підприємства

Господарська діяльність на основі публічної власності є невід'ємною складовою сучасної змішаної економіки. Її здійснення відбувається у організаційно-правових формах державних та комунальних унітарних або корпоративних підприємств, організаційно-правових формах інших суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність із використанням об'єктів публічної власності, а також на засадах державно-приватного партнерства, що передбачає господарське використання об'єктів публічної власності на засадах оренди, лізингу, концесії та інших правових форм.

Здійснення господарської діяльності на основі публічної власності має надзвичайно велике суспільне значення. Тільки державні підприємства створюють 37 % ВВП країни, на них покладено ряд функцій суспільного відтворення, головними з яких є соціалізація економіки, підтримка стратегічно важливих областей економіки з метою забезпечення необхідного рівня економічного розвитку та ефективності економіки, прискорення НТП, забезпечення необхідної суспільству малорентабельної господарської діяльності тощо. Діяльність державних холдингових компаній та інших об'єднань забезпечує реалізацію ва-

жливих функцій із забезпечення організації господарських відносин в державному секторі економіки, який складає понад 20 %. Комунальні підприємства виконують важливі функції по життєзабезпеченню населення. Публічні акціонерні товариства і створені на їх основі холдингові компанії є однією з найпоширеніших організаційно-правових форм господарювання і відіграють стратегічну роль у розвитку не тільки сектору економіки, який прийнято вважати приватним, а й економіки в цілому завдяки формуванню на їх основі потужних конкурентоспроможних на зовнішньому ринку сучасних корпорацій. Створення та використання публічної власності кооперативними об'єднаннями є невід'ємною складовою розвитку кооперативного руху в Україні. З розвитком державно-приватного партнерства також пов'язуються значні перспективи інвестиційного та інноваційного розвитку.

Отже, публічна власність в нових економічних умовах набуває багатоманітних форм, що відповідає загальній тенденції на побудову громадянського суспільства, має значний потенціал ефективного використання у господарській діяльності, і цей потенціал потребує більш повної реалізації.

Це свідчить про практичне значення і актуальність проведення комплексного, системного дослідження правового регулювання здійснення господарської діяльності на основі публічної власності та вироблення шляхів підвищення його ефективності.

У науці проблеми правового регулювання здійснення господарської діяльності на основі публічної власності окремих видів здійснювалися В.А. Устименком, Р.А. Джабраїловим, С.М. Грудницькою, О.М. Вінник, І.М. Бондаренко, І.Н. Любимовим, О.А. Черненко та іншими ученими. Однак комплексного дослідження, яке б враховувало загальні риси різних видів публічної власності, починаючи з методики його здійснення, ще не проводилося. Тому метою цієї статті є висвітлення методики проведення таких досліджень для забезпечення отримання прогнозованих результатів.

З точки зору теоретичного забезпечення правового регулювання здійснення господарської діяльності на основі публічної власності в нових економічних умовах існують певні труднощі, що пов'язано з недостатньою дослідженістю питання у сучасній літературі, розрізненістю досліджень щодо різних видів публічної власності, на цей час рівень досліджень ще не сягнув рівня узагальнень в питанні підходів до правового забезпечення господарської діяльності на основі публічної власності в цілому (тобто різних видів), хоча в теоретичному аспекті йшов певний розвиток.

У радянській науці у цій площині в основному досліджувалась проблема господарської правосуб'єктності державних підприємств. Основною методичною посилкою є використання цього досвіду у дослідженні питань господарської правосуб'єктності як державних, так і інших видів підприємств чи об'єднань, що здійснюють господарську діяльність на основі публічної власності, з поправкою на нові умови господарювання.

Основною проблемою публічної власності є її висока концентрація, що тягне за собою її економічне подрібнення із закріпленням за численними суб'єктами господарювання, і звідси проблема співвідношення централізації і децентралізації у відносинах між державним підприємством і вищестоящим державним органом, комунальним підприємством і органом місцевого самоврядування, дочірнім підприємством і холдинговою компанією тощо. В решті решт ця проблема кристалізується як проблема господарської самостійності підприємств, що здійснюють господарську діяльність на основі публічної власності.

У радянській науці проблема господарської самостійності державних підприємств почала досліджуватися ще в 1920–1930-ті роки. Зокрема, з початку 20-х років проводилася ідея господарської правосуб'єктності державних підприємств. У 40-і роки А.В. Венедиктов обґрунтував теорію оперативного управління, у рамках якої отримала визнання правосуб'єктність державних підприємств як державних органів, людським субстратом

яких виступає трудовий колектив на чолі з керівником.

У другій половині ХХ століття теорія А.В. Венедиктова була підтримана і розвинена В.В. Лаптевим і В.К. Мамутовим – представниками нової (третьої) концепції господарського права, яка протиставила адміністративістській концепції державного підприємства концепцію державного господарського органу, наділеного господарською компетенцією (теорію господарської правосуб'єктності державних підприємств). Ця концепція дозволяла відстоювати права державних підприємств у відносинах з вищестоящими державними органами, відмічаючи наявність у вертикальних відносинах взаємних прав і обов'язків. Ідеї основоположників третьої концепції господарського права були підтримані в численних працях прибічників цієї концепції.

Після переходу до ринку основна увага реформаторів була зміщена на приватизацію і забезпечення ефективного функціонування приватного сектора економіки. Концепція державного підприємства стала підпадати під вплив з боку загальної ринкової концепції підприємства, що виходить зі всевладдя власника або засновника підприємства, що привело до звуження господарської самостійності державних підприємств. Вплив ринкового фундаменталізму на державний сектор фактично вів до відтворення недоліків централізовано керованої економіки доперебудовного радянського періоду.

Подібні процеси відбуваються у комунальному секторі економіки. А також в структурах публічних акціонерних холдингових компаній, про що зазначається в спеціальних дослідженнях.

На попередньому етапі ринкових реформ була виконана велика робота по теоретичному осмисленню ролі і місця державних підприємств і їх об'єднань у змішаній економіці, призначення та особливостей правового статусу комунальних підприємств, обґрунтовано перейменування відкритих акціонерних товариств у публічні, написані нові підручники по господарському праву [1–4], розроблено ряд

коментарів до Господарського кодексу [5–8]. Господарська правосуб'єктність державних, комунальних й інших підприємств публічної власності, підприємств в цілому, досліджувалися в низці дисертацій, зокрема, в кандидатських дисертаціях В.А. Устименка [9], Р.А. Джабраїлова [10], О.М. Вінник [11], І.М. Бондаренко [12], М.Г. Ісакова [13], І.Н. Любимова [14], О.А. Черненко [15], Р.Ф. Гринюк [16], В.В. Щербаков [17] та ін. Оновлений підхід, порівняно з радянськими науковими напрацюваннями, використано в нових фундаментальних роботах про суб'єкти господарського права, серед яких роботи В.В. Лаптева «Суб'єкты предпринимательского права» [18], А.Е. Пилецького «Теоретические проблемы предпринимательской правосубъектности в смешанной экономике» [19], В.С. Щербини «Суб'єкти господарського права» [20].

Однак потреба комплексного, системного обґрунтування господарської самостійності державних підприємств в нових економічних умовах та інших видів підприємств, що здійснюють діяльність на основі публічної власності, залишається. Цього вимагає у тому числі закріплений у Господарському кодексі принцип господарської самостійності підприємства. Тому, з точки зору теорії і практики, потрібен пошук способів захисту інтересів власника, з однієї сторони, та забезпечення господарської самостійності підприємств, що здійснюють господарську діяльність на основі публічної власності, з іншої.

Спроба задовольнити цю потребу і має бути здійснена найближчим часом.

Для вирішення проблем передбачається використання інституційного підходу у рамках загального господарсько-правового підходу. Господарсько-правовий підхід, що сформувався в Україні на протигагу архаїчної цивілістиці, направлений на правове забезпечення ефективного функціонування складно організованої економіки і забезпечення свободи у сучасному динамічному світі. Це свідчить на користь господарсько-правового підходу при проведенні відповідного дослідження. Як показали попередні дослідження [21], вирі-

шенню проблем правового регулювання господарської діяльності на основі публічної власності сприятиме застосування у його рамках інституційного підходу.

Правовий інституціоналізм виводить право із суспільства, де держава оформляє право, вироблене різними інститутами. Тим самим складаються передумови для формування правових інститутів, які розглядаються як персоніфікації організованої групи для досягнення спільної мети. Сформована на континенті течія правового інституціоналізму дозволяє сполучати централізацію і децентралізацію в управлінні соціально-економічною системою, врегульовувати конфлікти у процедурах примирення та попереджувати їх в узгоджувальних процедурах формування права. Прикладом такого підходу стали категорії, що використовуються на Заході й у вітчизняному господарському праві: соціальної правової держави, соціально орієнтованої економіки, державного регулювання ринкової економіки, філософії участі – від участі трудових колективів в управлінні підприємствами до участі громадських структур у формуванні державної соціально-економічної політики.

Для використання інституційного підходу існують конституційні передумови, основу яких складає закладена в Конституції характеристика України як демократичної, соціальної, правової держави. Взаємодія права і закону залежить від характеру правотворчого процесу в державі, який в демократичній, соціальній, правовій державі передбачає участь громадян (індивідуальну і колективну) в управлінні державними справами (ст.38 Конституції України), що створює підґрунтя для реалізації синдикалістських елементів в концепції державного підприємства. Аналогічну концепцію суспільних відносин щодо використання публічної власності може бути застосовано відносно інших суб'єктів, що здійснюють господарську діяльність з її використанням, на основі статті 22, 23 Конституції України.

У процесі попередніх досліджень [21] виявлено дві концепції управління самостійними держпідприємствами (державними торго-

вими товариствами і публічними підприємствами): державницька (концепція управління, підконтрольного тільки державі) і синдикалістська (концепція участі зацікавлених сторін на паритетних засадах, що головним чином беруть участь у справах підприємства, у формуванні волі в рамках підприємства). Відповідно існує дві концепції вирішення конфлікту інтересів у держпідприємствах між інтересами підприємства і публічними інтересами: 1) на користь публічних інтересів і 2) на користь інтересів підприємства, які проявляються при вирішенні питань про право вищестоящого держоргану призначати директора і давати обов'язкові для виконання вказівки. В Україні використовується виключно перша концепція, проте вирішення проблеми самостійності державних підприємств у вертикальних відносинах, навпаки, можливе у рамках синдикалістської концепції або сполучення двох концепцій. З урахуванням стану господарської правосуб'єктності держпідприємств в Україні та відповідного зарубіжного досвіду аргументовано пропозицію щодо синхронного вдосконалення як внутрішньої, так і зовнішньої системи управління державними підприємствами із впровадженням синдикалістської моделі участі державного підприємства відповідно у внутрішніх і зовнішніх відносинах та з використанням можливостей сполучення з державницькою моделлю держпідприємства. Це дозволить попереджувати зловживання підприємств інтересами держави, з одного боку, та забезпечить пріоритет інтересів підприємства, з іншого.

Цей досвід доцільно використати і при визначенні особливостей правового статусу інших суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на основі публічної власності.

Щодо публічних акціонерних товариств і публічних холдингових компаній існує проблема захисту інтересів широкого загалу (населення, інших суб'єктів господарювання – публіки) від зловживань з боку менеджерів. Її важко вирішити за допомогою договірної концепції акціонерного товариства, коли захищаються права організаційно-господарсь-

кого характеру (на участь у загальних зборах і прийнятті ними рішень тощо) та на відкуп загальних зборів залишаються конкретні питання акціонерів – виплати дивідендів тощо. Натомість у публічних акціонерних товариствах з великою кількістю акціонерів та динамічною зміною складу зменшуються можливості їх організаційного впливу на товариство, товариство фактично потрапляє під контроль менеджерів, що потребує законодавчого захисту інтересів акціонерів з перетворенням таких акціонерних товариств у корпорації, фактично незалежні від акціонерів. Такий захист можливий в рамках інституційного підходу.

Інституційний підхід вимагає необхідної диференціації правового статусу публічних акціонерних товариств – на великі, середні та малі, з розпорошеною структурою капіталу та ні, та диференційованого врегулювання правового статусу акціонера та публічного акціонерного товариства залежно від його виду.

Саме інституційний підхід дозволяє вивести питання про рівність суб'єктів господарювання (публічних акціонерних товариств) перед законом на рівень врівноваженого захисту законом інтересів різних учасників правового інституту (тобто учасників відносин з публічним акціонерним товариством, який в правовій інституційній теорії розглядається як правовий інститут) і забезпечення їх рівної свободи, поряд із забезпеченням рівної свободи самого суб'єкта господарювання.

На прикладі публічних акціонерних товариств в окресленій потребі їх класифікації на великі, середні та малі, з розпорошеною структурою капіталу та ні яскраво проглядає специфіка інституційного підходу, який поміщає юрпозитивістський (нормативістський) підхід у контекст східної традиції континентального права з її поняттям колективної свободи (свободи в колективі), на протигагу індивідуалістичному юрпозитивістському підходу з його індивідуалістичним поняттям рівності перед законом фізичних та прирівняних до них юридичних осіб.

Результатом застосування інституційного підходу, наприклад, є надана в літературі [22]

на його основі класифікація дочірніх підприємств на дочірні підприємства базового виду, автономні (незалежні) дочірні підприємства та приєднані. Як показує аналіз практики правозастосування, дочірні підприємства та учасники господарських відносин з ним часто потерпають від зловживань з боку контролюючого підприємства – виведення активів дочірнього підприємства, укладання ними невігідних угод за вказівками контролюючого підприємства тощо. У сучасних умовах нагальною стала потреба розробки засобів захисту інтересів більш слабких учасників господарського обороту та учасників господарських відносин з ними, якими, зокрема, є дочірні підприємства, що знаходяться у відносинах вирішальної залежності від контролюючого підприємства (підприємств). Пропоноване удосконалення ґрунтується на пропозиції про поділ дочірніх підприємств на вищезазначені види, де:

1) залежне підприємство по презумпції знаходиться у відносинах контролю-підпорядкування з контролюючим підприємством, при цьому передбачається відповідальність контролюючого підприємства за завдані збитки та субсидіарна у разі банкрутства дочірнього підприємства (базовий вид). Контролююче підприємство має право давати обов'язкові до виконання вказівки, а дочірнє підприємство зобов'язане їх виконувати. Органи дочірнього підприємства не можуть виконувати вказівки контролюючого підприємства, які протирічать інтересам дочірнього, за винятком випадків, коли контролююче підприємство гарантує відшкодування збитків. Право вимагати відшкодування збитків дочірньому підприємству мають також учасники господарських відносин з ним, зокрема, окремі акціонери (учасники), трудовий колектив, кредитори;

2) незалежне дочірнє підприємство відмежоване від контролюючого підприємства в плані управління і відповідальності (якщо контролюючим підприємством прийнято і зареєстровано відповідне рішення). Доцільність впровадження такого виду обумовлена тим,

що необхідно забезпечити гарантоване Конституцією України у рамках свободи підприємницької діяльності право контролюючому підприємству відмежувати себе від управління дочірнім підприємством і відповідальності по його боргах, тобто право працювати на засадах фінансового, а не управлінського холдингу. Автономність (незалежність) такого виду дочірнього підприємства забезпечується спеціальним регулюванням правового положення органів: виконавчий орган автономного дочірнього підприємства обирається спостережною радою за узгодженням з уповноваженим органом трудового колективу; спостережна рада формується на 1/3 із представників контролюючого підприємства, на 1/3 із представників трудового колективу і на 1/3 із представників третіх осіб, у т.ч. державних органів, органів місцевого самоврядування, споживачів. Автономне (незалежне) дочірнє підприємство має право не виконувати вказівки контролюючого підприємства. Автономне (незалежне) дочірнє підприємство не відповідає по боргах контролюючого підприємства, а контролююче підприємство не відповідає по боргах автономного (незалежного) дочірнього підприємства.

3) приєднане дочірнє підприємство приєднане до контролюючого підприємства в плані управління і відповідальності (якщо між контролюючим і дочірнім підприємством укладено договір приєднання і його зареєстровано у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, а у разі, коли контролюючому підприємству належить понад 90 % часток (акцій, паїв) дочірнього підприємства, або для заснованого одноособово на похідному речовому праві – за одноособовим рішенням контролюючого підприємства, яке також підлягає державній реєстрації). Контролююче підприємство має право давати обов'язкові до виконання вказівки приєднаному підприємству і несе солідарну відповідальність по його боргах. Виокремлення такого виду відповідає зарубіжному досвіду і має сенс з правової точки зору, оскільки також треба забезпечити контролюючому під-

приемству можливість узяти на себе повну відповідальність за справи дочірнього підприємства, тобто управляти і відповідати по його боргах.

Результативність застосування інституційного підходу підтверджує його обґрунтованість та доцільність використання у подальших дослідженнях.

Схема дослідницьких дій в рамках інституційного підходу передбачає п'ять етапів:

1) перевірка правового статусу кожної групи учасників внутрішніх господарських відносин із суб'єктом господарювання на предмет дотримання їх конституційних прав і свобод;

– збалансування їх прав і свобод між собою для забезпечення рівних свобод, що передбачає:

– розробку пропозицій до законодавства і рекомендацій до установчих документів та локальних нормативних актів на основі сполучення приватних і публічних інтересів за принципом розумності;

– розробку пропозицій до законодавства і рекомендацій до установчих документів та локальних нормативних актів щодо участі різноманітних носіїв інтересів у збалансуванні інтересів у процесі правотворення на рівні суб'єкта господарювання та його структурних підрозділів;

2) перевірку правового статусу суб'єкта господарювання на предмет дотримання його конституційних прав і свобод у зовнішніх відносинах;

3) перевірка прав і обов'язків учасників зовнішніх відносин із суб'єктом господарювання на предмет дотримання їх конституційних прав і свобод;

– збалансування їх прав і свобод між собою для забезпечення рівних свобод, що передбачає:

– розробку пропозицій до законодавства і рекомендацій до установчих документів на основі сполучення приватних і публічних інтересів за принципом розумності;

– розробку пропозицій до законодавства і рекомендацій до установчих документів щодо

участі різноманітних носіїв інтересів у збалансуванні інтересів у процесі правотворення на рівні суб'єкта господарювання;

4) розгляд інтересів суб'єкта господарювання як системних інтересів (відкритої системи, тобто внутрішніх і зовнішніх відносин), перевірка правового статусу суб'єкта господарювання на предмет відповідності його прав і обов'язків системним інтересам;

5) розробка пропозицій до законодавства і рекомендацій до установчих документів щодо участі суб'єкта господарювання у збалансуванні інтересів у процесі правотворення на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Щодо державно-приватного партнерства, що здійснюється без створення підприємства-юридичної особи, також перспективним буде застосування інституційного підходу, з точки зору якого партнерство розглядається як правовий інститут (чи субінститут), в рамках якого мають бути збалансовані права і обов'язки всіх учасників господарських відносин з партнерством (зі сторонами договору про партнерство). При такому підході може бути застосовано синдикалістський підхід до врегулювання правових відносин в партнерстві та налагоджено ефективний контроль громадськості за використанням публічної власності. Концептуальний характер має дослідження питання про доцільність визнання партнерства суб'єктом господарювання без прав юридичної особи (по аналогії з простим товариством цивільного права).

Висновок: у загальних рисах рекомендована методика дослідження правового регулювання здійснення господарської діяльності на основі публічної власності передбачає використання інституційного підходу у рамках загального господарсько-правового підходу, синдикалістської концепції управління відповідними суб'єктами господарювання, їх поділ на великі, середні та малі з відповідною диференціацією правового статусу.

Ці методичні висновки можуть використовуватися і при дослідженні правового регулювання здійснення господарської діяльності на основі інших форм власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хозяйственное право : учебник / В. К. Макутов, Г. Л. Знаменский, В. В. Хахулин и др. ; под ред. Макутова В. К. – К. : Юринком Интер, 2002. – 912 с.
2. Хозяйственное право Украины : учебник / под ред. А. С. Васильева, О. П. Подцерковного. – 3-е изд., перераб. и доп. – Х. : Одиссей, 2008. – 688 с.
3. Вінник О. М. Господарське право : навч. посіб. / О. М. Вінник. – 2-ге вид. змін. та допов. – К. : Прав. єдність ; Всеукр. асоціація видавців, 2008. – 766 с.
4. Господарське право України : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. К. Галянтч, С. М. Грудницька, О. М. Міхатуліна та ін. – К. : МАУП, 2005. – 424 с.
5. Закон України «Господарський кодекс України» : від 16.01.2003 р. № 436-IV // ВВР України. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144. – (Зі змін. та допов.).
6. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / кол. авт.: Г.Л. Знаменський, В.В. Хахулін, В.С. Щербина та ін.; за заг. ред. В.К. Макутова. – К.: Юринком Інтер, 2004. – 688 с.
7. Хозяйственный кодекс Украины: Научно-практический комментарий / под общ. ред. А.Г. Бобковой. – Х.: Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н.Н., 2008. – 1296 с.
8. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. Д. М. Притики, І. В. Булгакової. – К. : Юрисконсульт, 2010. – 1088 с.
9. Устименко В. А. Власність територіальної громади міста (господарсько-правові аспекти): дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.04 / В. А. Устименко ; НАН України, Ін-т екон.-правов. досліджень. – Донецьк, 2007. – 660 с.
10. Джабраїлов Р.А. Господарська правосуб'єктність міста: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.04 / Р. А. Джабраїлов / НАН України, Ін-т екон.-правов. досліджень. – Донецьк, 2011. – 528 с.
11. Вінник О. М. Правові питання діяльності підприємств в умовах переходу до ринку (на матеріалах ремонтно-будівельних підприємств та організацій житлово-комунального господарства України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / О. М. Вінник ; Київськ.нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1995. – 28 с.
12. Бондаренко І. М. Правова регламентація господарської діяльності казенних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / І. М. Бондаренко ; НАН України, Ін-т екон.-правов. дослід. – Донецьк, 2001. – 18 с.
13. Ісаков М. Г. Правовий статус підприємства як суб'єкта господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / М.Г. Ісаков ; НАН України, Ін-т екон.-правов. дослід. – Донецьк, 2006. – 17 с.
14. Любімов І. М. Правовий статус державних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / І. М. Любімов ; НАН України, Ін-т екон.-правов. дослід. – Донецьк, 2010. – 19 с.
15. Черненко О. А. Організаційно-правові форми державного підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / О. А. Черненко ; НАПрН України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва. – К., 2011. – 20 с.
16. Гринюк Р. Ф. Правовий статус комунальних підприємств в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Р. Ф. Гринюк ; НАН України, Ін-т екон.-правових досліджень. – Донецьк, 2001. – 20 с.
17. Щербаков В. В. Диференціація правового положення органів акціонерних това-

риств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / В. В. Щербаков ; НАН України, Ін-т екон.-правових досліджень. – Донецьк, 2011. – 20 с.

18. Лаптев В. В. Субъекты предпринимательского права : учеб. пособ. / В. В. Лаптев. – М. : Юрисъ, 2003. – 236 с.

19. Пилецкий А. Е. Теоретические проблемы предпринимательской правосубъектности в смешанной экономике : монографія / А. Е. Пилецкий. – М. : ЧеРо, 2005. – 336 с.

20. Щербина В. С. Суб'єкти господарського права : моногр. / В. С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.

21. Грудницкая С. Н. Хозяйственная правосубъектность государственных предприятий: проблемы теории и практики : монографія / С. Н. Грудницкая ; НАН Украины, Ин-т екон.-правов. исслед. – Донецк : Юго-Восток, Лтд, 2011. – 428 с.

22. Переверзева Л. Щодо вдосконалення правового статусу дочірніх підприємств: пропозиції до законодавства / Л. Переверзева // номико-правовые исследования в XXI веке: правовые средства защиты национальной экономики : материалы Девятой междунар. науч.-практ. интернет-конф. (Донецк, 9–16 марта 2012 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hozpravo.com.ua/conferences/arhiv/index.php?ELEMENT_ID=566&PAGEN_2=2.

Грудницька С. М. Правове регулювання здійснення господарської діяльності на основі публічної власності (методика дослідження) / С. М. Грудницька, О. М. Переверзев // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 229–236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13gcmvmd.pdf>

Запропоновано методичні основи дослідження основних питань правового регулювання здійснення господарської діяльності на основі публічної власності. Підкреслена необхідність пошуку способів захисту інтересів засновників, з одного боку, та господарської самостійності підприємства, з іншого. Аргументовано доцільність застосування інституційного підходу у рамках загального господарсько-правового підходу при дослідженні відповідних питань.

***

Грудницкая С.Н., Переверзев А.Н. Правовое регулирование осуществления хозяйственной деятельности на основе публичной собственности (методика исследования)

Предложены методические основы исследования основных вопросов правового регулирования осуществления хозяйственной деятельности на основе публичной собственности. Подчеркнута необходимость поиска способов защиты интересов учредителей, с одной стороны, и хозяйственной самостоятельности предприятия, с другой. Аргументирована целесообразность применения институционального подхода в рамках общего хозяйственно-правового подхода при исследовании соответствующих вопросов.

***

Grudnyska S.N., Pereverzev A.N. The Legal Regulation of Economic Activities Based on Public Property (Research Methodology)

The methodical study of the main foundations of the legal regulation of economic activities is based on public ownership. There is stressed the need to find ways to protect the interests of the founders, on the one hand, and the economic independence of enterprises, on the other. It was argued the appropriateness of institutional approach in the framework of the economic and legal approach in the study of the relevant issues.